

Examination Of Emotional Labor Levels And Occupational Burnout Of Physical Education Teachers

Aynur Yılmaz, Trabzon University, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7562-9469>

Zahide Tonga, Kırıkkale University, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5952-4277>

Oğuz Kaan Esentürk, Binali Yıldırım University, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0566-838X>

Ekrem Levent İlhan, Gazi University, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1117-2700>

Abstract

The aim of this research is to determine the levels of occupational burnout and emotional labor of physical education teachers. The research was designed with an irrelevant screening model in terms of quantitative research approach. The research was carried out on a total of 221 physical education teachers, 110 males, 111 females, working at different levels of education in Ankara and Kırıkkale. Data were obtained "Emotional Labor Scale" and "Burnout Inventory". Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient, simple linear regression analysis and t-test were used in the analysis of the data obtained in the research. While the levels of emotional labor and occupational burnout of physical education teachers did not change according to gender variable, the level of "Personal success" which is the sub-dimension of burnout varies according to the school type variable. It was concluded that emotional labor is a significant predictor of occupational burnout and there is a significant and positive relationship between these two traits. There was a significant negative correlation between occupational burnout score and emotional labor total score, superficial role playing and deep acting role subscales, and positive emotional subscale and natural emotional subscale. As a result, emotional labor plays an important role in the level of occupational burnout experienced by physical education teachers. In addition, as the education stage increases, the level of burnout experienced by teachers' decreases. Emotional labor has an impact on burnout. The undesirable situation that the physical education teachers may encounter and the events that may lead to the occurrence of the profession in their profession. Physical education teachers are exposed to unwanted situations and events; they may cause burnout syndrome in the early stages of their profession. It may be a preventive measure to raise awareness of teachers before they experience burnout.

Keywords: Occupational burnout, Emotional labor, Physical education teachers



Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 21, No 2, 2020
pp. 487-502
DOI: 10.17679/inuefd.456683

Article type:
Research article

Received : 01.09.2018
Accepted : 30.04.2020

Suggested Citation

Yılmaz, A., Tonga, Z., Esentürk, O.K., & İlhan, E.L.(2020). Examination of emotional labor levels and occupational burnout of physical education teachers, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(2), 487-502. DOI: 10.17679/inuefd.456683

Bu makale, 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde Denizli'de gerçekleştirilen 4. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde-(EJER) özet sözel bildiri olarak sunulmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The influence of the emotional labor on the occupational burnout is seen in many professions today. According to Grandey (1999), there is a direct correlation between emotional labor and occupational exhaustion, and that emotional labor leads to occupational exhaustion. Burnout often manifests itself as signs such as their insensitivities to the people they work with, their feelings of burnout from the emotional side, and the decrease in their senses of personal success and competence in the face-to-face professions (Ergin, 1992). When compared to other professions, it can be said that burnout is experienced mostly by the teachers. That is because the profession of teaching is a profession that needs continuous sacrifice, requires effective communication and emotionally consumes individuals. For this reason, teaching profession is regarded as one of the occupations with high probability of burnout (Baltas & Baltas, 1993). Burnout is often an important phenomenon in education, and physical education teachers are also at risk of experiencing early burnout syndrome in their profession (Brouwers, Tomic & Boluijt, 2011). Physical education teachers who constantly deal with people and students can experience some problems depending on various reasons (Türkçapar, 2011).

Purpose

The purpose of this study is to determine whether the average scores of the physical education teachers differed according to the variables (gender, school type where they work) that might cause to burnout in the profession and emotional labor situation is to investigate different variables (gender and school type).

Method

In the research, the scanning method which is used in social sciences very widely is used (Jones & Gratton, 2004). The research was conducted on a total of 221 physical education teachers, 111 of whom were females and 110 were males, who were working at different stages of education in Ankara and Kırıkkale in the spring semester of 2015-2016 academic year. "Personal Information Form" prepared by researchers; "Emotional Labor Scale" consisting of 13 items and three sub-dimensions, developed by Dienfendorff et al. and adapted into Turkish by Basim & Beginirbaş (2012); and "Burnout Inventory" consisting of 22 items and three sub-dimensions, developed by Maslach and Jackson (1981) and adapted into Turkish by Ergin (1992) were used. Both measuring instruments are measuring instruments of 5 point Likert type. Descriptive statistics, Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient, simple linear regression analysis and t-test were used in the analysis of the data obtained in the research. Occupational burnout was the dependent variable in the research, whereas variables such as emotional labor, gender, school type are independent variables.

Findings

While the levels of emotional labor and occupational burnout of physical education teachers did not change according to gender variable, the level of "Personal success" which is the sub-dimension of burnout varies according to the school type variable. It was determined that those working in high school experienced higher burnout than those working in high school. It was concluded that emotional labor is a significant predictor of occupational burnout and there is a significant and positive relationship between these two traits. 8.2% of the total variance related to the variable of occupational burnout is explained by the emotional labor independent variable.

Discussion & Conclusion

Considering the findings, it was determined that school levels are important in the life of the professional burnout of the physical education teachers. As a result, emotional labor plays an important role in the level of occupational burnout experienced by physical education teachers. In addition, as the education stage increases, the level of burnout experienced by teachers decreases.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Emek Düzeyleri Ve Mesleki Tükenmişliklerinin İncelenmesi

Aynur Yılmaz, Trabzon Üniversitesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7562-9469>

Zahide Tonga, Kırıkkale Üniversitesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5952-4277>

Oğuz Kaan Esentürk, Binali Yıldırım Üniversitesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0566-838X>

Ekrem Levent İlhan, Gazi Üniversitesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1117-2700>

Öz

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve duygusal emek düzeylerini belirlemektir. Araştırma nicel araştırma yaklaşımından ilişkisel tarama modeli ile kurgulanmıştır. Araştırma, Ankara ve Kırıkkale illerindeki farklı eğitim kademelerinde görev yapan 111'i kadın, 110'u erkek olmak üzere toplam 221 beden eğitimi öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında "Duygusal Emek Ölçeği" ve "Tükenmişlik Ölçeği" kullanılmıştır. Veri analizinde, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, basit doğrusal regresyon analizi ve bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişlik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermezken, tükenmişliğin alt boyutu olan "Kişisel başarı" düzeyi okul türü değişkenine göre farklılık göstermektedir. Duygusal emek mesleki tükenmişliğin anlamlı bir yordayıcı olduğu ve iki özellik arasında pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin yaşamış oldukları mesleki tükenmişlik düzeyinde duygusal emeğin önemli rolü olduğu ifade edilebilir. Ayrıca eğitim kademesi yükseldikçe beden eğitimi öğretmenlerinin tecrübelerine dayalı olarak yaşadıkları tükenmişlik düzeyinde azalma meydana geldiği söylenebilir. Duygusal emeğin tükenmişlik üzerinde etkisi olduğundan, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleklerini uygulamada karşılaşılabilecekleri istenmeyen durum ve olaylar onların mesleğine yönelik bağlılığını olumsuz etkileyebilecektir. Bu nedenle tükenmişlik meydana gelmeden önce öğretmenlere bu konuda farkındalık kazandırmak önleyici bir tedbir olabilir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki tükenmişlik, Duygusal emek, Beden eğitimi öğretmenleri



Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 21, Sayı 2, 2020
ss. 487-502
DOI: 10.17679/inuefd.456683

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi : 01.09.2018
Kabul Tarihi : 30.04.2020

Önerilen Atıf

Yılmaz, A., Tonga, Z., Esentürk, O.K., & İlhan, E.L.(2020). Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek düzeyleri ve mesleki tükenmişliklerinin incelenmesi. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 487-502. DOI: 10.17679/inuefd.456683

Bu makale, 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde Denizli'de gerçekleştirilen 4. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde-(EJER) özet sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Duygular davranışlarımızın arkasında yer alan ve düşüncelerimizi davranışa dönüştürüp dönüştürmemeye noktasında bizleri yönlendiren uyarılar olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan davranışları üzerinde önemli güce sahip olan duygular; bulunulan ortama, olaya ve kişiye göre farklılık gösterebilmektedir. Çalışma hayatında bireyin işi gereği yaptığı davranışlar ile muhatap olduğu karşı tarafa doğru bir takım mesajlar vermesi iletişimin yer aldığı birçok meslekte gereklilik haline gelmiştir. Burada çalışanlar duygularını işe ya da çalışma ortamından kaynaklanan davranışlara göre şekillendirmeyip, önceden takındıkları belirli bir duygu gereği işlerini yapma ve bu süreçte karşı tarafa (öğrenci, müşteri, hasta vb.) rolünün gereği bir his yaratma çabası içerisindeyler. Bu süreçte çalışanların ortaya koydukları davranışları mesleğin gerekliliği doğrultusunda gerçekleştirmeleri, kendi duygularını karşı tarafta iyi izlenim oluşturacak şekilde sunma çabası duygusal emek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hochschild (1983), duygusal emeği bir ücret karşılığında açıkça gözlenebilen yüz ve beden ile ilgili gösterimleri yaratan hislerin yönetimi olarak tanımlamış ve duygusal emeği iki başlık altında incelemiştir. Birincisi, duyguyu içselleştirmeden sadece verilen tepkinin ayarlanması olarak açıklanan "yüzeysel davranma" kavramıdır (Hochschild, 1983). Bu kavram "aktör" gibi aslında hissedilmeyen duyguları yaşıyormuş gibi yapmaktır. Bu durum, sözlü ve sözsüz işaretlerin (yüz ifadeleri, jestler, ses tonu gibi) itinalı bir şekilde sunulması yoluyla gerçekleştirilir (Van Dijk & Kirk, 2007). İkincisi, çalışanın hissettiği duyguyu gözden geçirip yeniden düşünerek göstermekle yükümlü olduğu duyguyu bizzat yaşaması, yani samimi davranmasını sağlayan duygu kontrolü olan "derinlemesine düşünerek davranma" kavramıdır (Hochschild, 1983). Derin davranış, içsel duyguların, sergilenmesi gereken duygulara adapte edilmesi gerekliliği anlamına gelir (Zapf, Vagt, Şeifert, Mertini & Isic, 1999). Farklı bir ifadeyle bu kavram, samimi ve gerçek görünmek amacıyla sergilenmesi gereken duyguları hissetmek için bir aktörün hayal gücünü veya anılarını kullanarak rol yapma metodunu uygulaması üzerine kurulmuştur (Eroğlu, 2014). Duygusal emek özellikle çalışanların sürekli olarak müşterilerle, çalışma arkadaşlarıyla ve halkla etkileşim içinde olmasını gerektiren işler için kritik bir öneme sahiptir (Chau, Dhling, Levly & Diefendorff, 2009). Duygusal emeğin bireyin mesleki tükenmişlik üzerine etkisi günümüzde birçok meslekte görülebilmektedir.

Tükenmişlik kavramı ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Ancak en yaygın kullanım Maslach'ın yapmış olduğu tanımdır. Maslach'a göre tükenmişlik; işi gereği insanlarla yoğun etkileşimde bulunanlarda sıklıkla görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük başarı hissidir (Maslach & Zimbardo, 1982). Hemen hemen işi gereği insanlarla yüz yüze etkileşimde bulunulan tüm meslek gruplarındaki çalışanlarda görülebileceği gibi; veli, öğrenci ve okul idaresi gibi kişilerle sıklıkla iletişimde olan öğretmenlerde de, tükenmişliğin karşılaşılan bir durum olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmenlik mesleği sürekli fedakârlık isteyen, etkili iletişim gerektiren ve duygusal olarak bireyi tüketen bir meslektir. Bu nedenle de öğretmenlik mesleği, tükenmişlik durumunun ortaya çıkma olasılığı yüksek olan mesleklerden biri olarak kabul edilmektedir (Baltaş & Baltaş, 1993). Brouwers, Tomic & Boluijt (2011)'e göre tükenmişlik eğitimde önemli bir fenomen olup, mesleğinde okul ortamı ve derslerde kontrol altında tutmak zorunda olduğu durumların fazla olması beden eğitimi öğretmenlerinin erken tükenmişlik sendromu yaşamalarına sebebiyet verebilmektedir. Bu duruma yol açan nedenler birkaç cümle ile açıklanabilir. İlk olarak, beden eğitimi öğretmenleri daha fazla doğaçlama yapmak zorundadır. İkincisi, öğretmen açık hava koşullarında değişen hava şartlarına tabidir, aşırı ısıya veya soğuğa dayanmak zorundadır. Bu sorun, temel tesislerin mevcut olmadığı okullarda daha çok problem olabilmektedir. Üçüncüsü, açık alan veya okul bahçesinde çalışırken, öğretmenler ve dış uyarılar tarafından eleştirilere karşı daha görünür ve savunmasızdır. Dördüncüsü, sadece sınıf duvarlarının olmaması öğrencilerin serbestçe dolaşmalarını sağlar ve grubun kontrolünü zorlaştırır. Beden eğitimi aktif bir şekilde hareket edebilecekleri ve enerjilerini harcayabilecekleri bir etkinlik olarak gören bazı öğrenciler, ders esnasında disiplin problemlerinin yaşanmasına ve sınıf atmosferinin bozulmasına neden olabilmektedir (Crum, 1984). Disiplin problemleri sürekli stres kaynağı olup, tükenmişliğe neden olabilmektedir (Mancini, Wuest, Valentine & Clark, 1984). Beden eğitimi öğretmenlerine özgü sürekli endişe kaynağı olan diğer bir unsur, sürekli dikkat gerektiren öğrenci güvenliğidir (Quigley, Slack & Smith 1989). Öğretmen dikkatsizliği, daha spor sakatlıklarına sebep olabilir. Bu fiziksel yaralanmalara karşı sorumluluk öğretmenin yetersizlik ve tükenmişlik duygularını yaşamalarına yol açabilir (Fejgin, Ephraty & Ben-Sira, 1995). Ayrıca öğrencilerin akademik olarak diğer derslerden geri kalabileceği düşüncesine sahip olan velilerin, beden eğitimi dersine yönelik olumsuz bakış açısı da beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğe olan bağlılığını da olumsuz etkilemektedir (Brouwers, Tomic & Boluijt, 2011), diğer branş öğretmenleri, veli ve okul müdürünün beden eğitimi dersinin öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamayacağı ve gelecekteki kariyerleri için

birincil öneme sahip olmadığı inancını taşımaktadır. Bu durum beden eğitimi öğretmenlerini hayal kırıklığına uğratmakta, tükenmişliğe neden olabilmektedir.

Grandey'e (1999) göre, duygusal emek ile mesleki tükenmişlik arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu ve duygusal emeğin çalışanlarda mesleki tükenmişliğe yol açtığı belirtilmiştir. Duygusal emeğin alt boyutu olan "yüzeysel davranışın" tükenmişlik ölçeğinin boyutlarından "duygusal tükenme" ve "duyarsızlaşma" ile doğru orantılı, "kişisel başarı duygusuyla" ters orantılı bir ilişkiye sahiptir (Kaya & Özhan, 2012). Duygusal emek hizmet sektöründe gereklidir. Bu sektörde istihdam eden çalışanlar; hizmet sektörünün kural ve normlarına uygun duygusal emek gösteriminde bulunmaları gerekmektedir (Grayder, 2000). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişliklerini ele alan çalışmalar yurt dışı literatürde (Bartholomew, Ntoumanis, Cuevas & Lonsdale, 2014; Brouwers, Tomic & Boluijt, 2011; Fejgin, Ephraty & Ben-Sira, 1995; Koustelios & Tsigilis, 2005; Tsigilis, Zournatzi & Koustelios, 2011) geniş çerçevede yer alırken; yurt içi literatürde sınırlı sayıda (Cemaloğlu & Şahin, 2007; Soyer, Can & Kale, 2009; Tuna & Çimen, 2013; Türkçapar, 2012) çalışılan konular arasında yer almaktadır. Ancak beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişlik durumlarının birlikte incelendiği çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin çalışma ortamında öğrenci, ebeveyn, okul yöneticileri, okul sporları ve ders dışı sportif etkinlikler kapsamında bir takım kişiler ile iletişim kurma zorunluluğu içerisindeyler. Bu durum beden eğitimi öğretmenlerinin yaşamış oldukları duygu durumlarında bir takım sınırlıkların oluşmasına sebebiyet verebilmektedir. Özellikle beden eğitimi öğretmenlerinin sınırlı olanaklar (spor salonu, materyal ve tesis eksikliği, maddi kaynak eksikliği, sponsor eksikliği, okul yönetimi desteğini alamama vb.) olmasına rağmen (Yılmaz ve Cihan, 2018; Yılmaz, Esentürk & İlhan, 2018), ders içi etkinlikler yanı sıra ders dışı etkinlikler ile okul spor takımları çıkarma beklentisi onların duygusal durumlarında farklılıklar yaşamalarına sebebiyet verebilmektedir. Çalışma ortamında yaşamış oldukları duyguları maskeleyip, yaşamış oldukları olumsuz duygu durumlarını bastırma ya da yön değiştirme kaçınılmaz olarak tükenmişlik sendromuna sebebiyet verebilecektir. Literatürde duygusal emek ve tükenmişlik kavramlarının birlikte incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın literatürdeki bu eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, duygusal emeğin mesleki tükenmişliği yordayıp yordamadığının saptanması ve duygusal emek ile mesleki tükenmişliğin çeşitli cinsiyet ve okul türü açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemler cevaplandırılmıştır.

1. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek düzeyleri, mesleki tükenmişliklerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
3. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişlikleri, eğitim kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişlikleri, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişlikleri, medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmada, tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu veya olayla ilgili görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmeye çalışıldığı bir yöntemdir (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırma, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılı bahar yarıyılında, Ankara ve Kırıkkale illerindeki ortaokul ve liselerde görev yapan 111'i kadın, 110'u erkek olmak üzere toplam 221 beden eğitimi öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin 126'sı ortaokul ve 95'i lisede görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 74'ü bekâr, 147'si evlidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak, " Kişisel Bilgi Formu", "Duygusal Emek Ölçeği" ve "Tükenmişlik Ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu'; araştırmaya konu olan sporcu öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmada inceleme konusu olan cinsiyet, görev yapılan okul türü gibi bağımsız değişkenleri içermektedir.

Duygusal Emek Ölçeği: Dienfendorff ve arkadaşları tarafından geliştirilen Türkçe'ye uyarlaması Basım ve Beğenirbaş (2012) tarafından yapılan "yüzeysel rol yapma", " derinden rol oynama" ve " doğal duygular" olmak üzere üç alt boyut ve 13 maddeden oluşmaktadır. Yüzeysel rol yapma boyutu kişinin farklı sebeplerden dolayı gerçek hislerini maskeleyerek, dışarıya farklı duygusal davranışlarda bulunma durumunu yansıtır. Derinden rol yapmada ise çalışan ya da kişi kendini müşteri ya da karşısındaki kişi yerine koyarak ve empati kurarak hareket eder. Doğal duygular ise diğer iki boyuttaki gibi kişilerin rol yapmasını gerektirmeyen, doğal hissettikleri duyguları göstermesi sağlayan ve kişinin içinden geldiği şekilde duygularını dışa yansıtmasını ifade etmektedir. 5'li derecelendirmeli likert tipindeki ölçeğin maddeleri, (1) 'Hiçbir zaman ', (2) 'Çok nadir', (3) 'Bazen', (4) 'Çoğu zaman' ve (5) 'Her zaman' şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 13 ve en yüksek puan ise 65'tir. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için ise Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Bu değer mevcut çalışma için 0.91 olarak tespit edilmiştir.

Tükenmişlik Ölçeği: Araştırmada, Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen Türkçeye uyarlaması Ergin (1992) tarafından yapılan "duygusal tükenme", "duyarsızlaşma" ve "kişisel başarı" olmak üzere üç alt faktör ve 22 maddeden oluşan "Tükenmişlik Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçme araçlarının her ikisinde de 5'li derecelendirmeli likert tipinde ölçme aracı kullanılmıştır. "Duygusal tükenme" ve "duyarsızlaşma" alt boyutları olumlu, "Kişisel başarı" boyutu olumsuz maddeleri içermektedir. Kişisel başarı alt boyutundaki maddelerin ters yönde puanlanması gerekmektedir. Duygusal Tükenme ve Duyarsızlaşma boyutlarından yüksek, Kişisel Başarı boyutundan düşük puan almak tükenmişliği ifade etmektedir. Ölçekte yer alan maddeler; "Hiçbir zaman = 1, Çok nadir = 2, Bazen = 3, Çoğu zaman = 4, Her zaman = 5" şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve bu değer mevcut çalışma için 0.88 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde istatistikî yöntem olarak; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, basit doğrusal regresyon analizi ve Pearson Correlation testi kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Çarpıklık ve Basıklık (verilerin normal dağılım durumu) değerleri ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2008). Elde edilen değerler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
Ölçme Araçlarının Puan Dağılımları

	Madde	N	\bar{x}	ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Max.
Yüzeysel Rol Yapma	6	221	2.49	1.14	.473	-.673	1.00	5.00
Derinden Rol Yapma	4	221	3.28	1.07	-.434	-.488	1.00	5.00
Doğal Duygular	3	221	4.06	0.87	-.810	.791	1.00	5.00
Duygusal Emek (Ölçek)	13	221	3.28	0.66	-.440	.921	1.00	5.00
Duygusal Tükenme	9	221	2.69	0.53	.354	.210	1.44	4.44
Duyarsızlaşma	5	221	2.90	0.66	.094	-.633	1.60	4.40
Kişisel Başarı	8	221	3.01	0.43	.493	.438	1.88	4.38
Tükenmişlik (Ölçek)	22	221	2.87	0.41	.502	.005	1.95	4.17

Tablo 1 incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve tükenmişlik ölçeği toplam ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının normal dağılımdan aşırı sapma göstermediği söylenebilir. Büyüköztürk'e (2008) göre, puanların dağılımında aritmetik ortalama, medyan ve mod birbirine yakınsa ve

Skewness (Çarpıklık) - Kurtosis (Basıklık) değerleri -1 ile +1 değerleri arasında ise puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu durumda mevcut çalışmada analizlerde parametrik testler tercih edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde katılımcılardan elde edilen "Duygusal Emek Ölçeği" ve "Tükenmişlik Ölçeği" puan ortalamalarının bazı değişkenler açısından analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Emek Toplam ve Alt Boyutları ile Mesleki Tükenmişlik Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Öğretmenlerin duygusal emek ve mesleki tükenmişlikleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda elde edilen veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Emek Toplam Ve Alt Boyutları İle Mesleki Tükenmişlik Arasındaki İlişki İçin Korelasyon Analizi

	Yüzeysel Rol Yapma	Derinden Rol Yapma	Doğal Duygular	Toplam DE*
Mesleki Tükenmişlik r	,420**	,081	-,201**	,286**

p<.01**, DE*=Duygusal Emek

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin toplam duygusal emek ve mesleki tükenmişlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur (r=.286**, p<.01). Yine duygusal emek alt boyutu olan yüzeysel rol yapma (r=.420**, p<.01) ile mesleki tükenmişlik arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal emeğin doğal duygular alt boyutu (r=-.201**, p<.01) ile mesleki tükenmişlik arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinde Duygusal Emeğin Mesleki Tükenmişliği Yordamasına Yönelik Bulgular

Duygusal emeğin mesleki tükenmişliği yordama gücünü belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda elde edilen veriler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3

Duygusal Emeğin Mesleki Tükenmişliği Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart hata	B	T	p	R ²	F
Sabit	2.375	.112	2.375	21.257	.000	.082	19.468
Duygusal Emek	.155	.035	.286	4.412	.000		

R=.286, R²=.082, F(1,219)= 19.468, p<.01

Tablo 3 incelendiğinde duygusal emeğin bağımsız değişken, mesleki tükenmişliğin bağımlı değişken olarak kullanıldığı regresyon analizi sonuçlarına göre bağımlı değişkenin açıklanma düzeyi istatistiksel olarak anlamlıdır [R=.286, R²=.082, F(1, 219)= 19.468, p<.01]. Mesleki tükenmişlik değişkenine ilişkin toplam varyansın % 8.2'si duygusal emek bağımsız değişkeni ile açıklanmıştır. Ortaya çıkan F(1,219)= 19.468 değeri, beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek özelliklerinin bütün olarak mesleki tükenmişliklerini anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir.

3. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Emeklerinin Okul Türü Değişkeni Açısından Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin duygusal emek toplam ve alt boyutlarının, okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türü Açısından Duygusal Emek Toplam Ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Okul Türü	N	\bar{x}	ss	t	p
Yüzeysel Rol Yapma	Ortaokul	126	2.46	1.10	-.461	0.64
	Lise	95	2.53	1.19		
Derinden Rol Yapma	Ortaokul	126	3.24	1.00	-.609	0.54
	Lise	95	3.33	1.13		
Doğal Duygular	Ortaokul	126	4.00	.84	-1.206	0.22
	Lise	95	4.15	.90		
Toplam DE	Ortaokul	126	3.05	.72	-.944	0.34
	Lise	95	3.15	.72		

p>.05

Tablo 4 incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek toplam puan ve alt boyutlarının görev yaptıkları okul türüne göre, gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (p>.05).

4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişliklerinin Okul Türü Değişkeni Açısından Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik toplam ve alt boyutlarının, okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türü Açısından Mesleki Tükenmişlik Toplam Ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Okul Türü	N	\bar{x}	ss	t	p
Duygusal Tükenme	Ortaokul	126	2.41	.68	1.345	0.18
	Lise	95	2.28	.70		
Duyarsızlaşma	Ortaokul	126	2.29	.89	1.340	0.18
	Lise	95	2.13	.90		
Kişisel Başarı	Ortaokul	126	3.74	.55	-2.130	0.03
	Lise	95	3.89	.50		
Toplam MT	Ortaokul	126	2.87	.38	.630	0.52
	Lise	95	2.83	.40		

p>.05

Tablo 5 incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik toplam puan ve alt boyutlarında p<.05 olarak alındığında mesleki tükenmişliğin kişisel başarı alt boyutunun okul türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Bir başka deyişle, lisede görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel başarı alt boyutundaki puan ortalamaları, ortaokulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir.

5. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Emeklerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek toplam puan ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi analizi sonucunda elde edilen veriler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyet Açısından Duygusal Emek Toplam Ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
Yüzeysel Rol Yapma	Kadın	111	2.54	1.13	.706	0.48
	Erkek	110	2.43	1.14		
Derinden Rol Yapma	Kadın	111	3.15	1.09	-1.844	0.06
	Erkek	110	3.41	1.01		
Doğal Duygular	Kadın	111	4.07	.84	.097	0.92
	Erkek	110	4.06	.90		
Toplam DE	Kadın	111	3.08	.75	-.287	0.77
	Erkek	110	3.11	.69		

$p > .05$

Tablo 6 incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek toplam puan ve alt boyutlarında $p < .05$ olarak alındığında cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

6. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişliklerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik toplam puan ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi analizi sonucunda elde edilen veriler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyet Açısından Mesleki Tükenmişlik Toplam Ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
Duygusal Tükenme	Kadın	111	2.39	.69	.906	0.36
	Erkek	110	2.31	.70		
Duyarsızlaşma	Kadın	111	2.23	.93	.191	0.84
	Erkek	110	2.21	.87		
Kişisel Başarı	Kadın	111	3.77	.53	-.889	0.37
	Erkek	110	3.84	.52		
Toplam MT	Kadın	111	2.86	.40	.319	0.75
	Erkek	110	2.84	.38		

$p > .05$

Tablo 7 incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik toplam puan ve alt boyutlarında $p < .05$ olarak alındığında cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

7. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Emeklerinin Medeni Durum Değişkeni Açısından Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek toplam puan ve alt boyutlarının medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi analizi sonucunda elde edilen veriler Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durum Açısından Duygusal Emek Toplam Ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	\bar{x}	ss	t	p
Yüzeysel Rol Yapma	Bekâr	74	2.60	1.22	1.00	0.31
	Evli	147	2.43	1.10		
Derinden Rol Yapma	Bekâr	74	3.37	1.06	.895	0.37
	Evli	147	3.23	1.06		
Doğal Duygular	Bekâr	74	3.98	.97	-1.00	0.31
	Evli	147	4.11	.81		
Toplam DE	Bekâr	74	3.31	.74	.612	0.54
	Evli	147	3.26	.62		

$p > .05$

Tablo 8 incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek toplam puan ve alt boyutlarında $p < .05$ olarak alındığında medeni duruma göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

8. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişliklerinin Medeni Durum Değişkeni Açısından Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Tablo 9

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durum Açısından Mesleki Tükenmişlik Toplam Ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	\bar{x}	ss	t	p
Duygusal Tükenme	Bekar	74	2.89	.59	1.934	0.04
	Evli	147	2.64	.50		
Duyarsızlaşma	Bekar	74	3.07	.59	2.632	0.09
	Evli	147	2.82	.68		
Kişisel Başarı	Bekar	74	3.04	.47	.795	0.42
	Evli	147	2.99	.40		
Toplam MT	Bekar	74	2.97	.41	2.526	0.12
	Evli	147	2.82	.40		

Tablo 9'da göre, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik toplam puan ve alt boyutlarında $p < .05$ olarak alındığında mesleki tükenmişliğin kişisel başarı boyutu hariç medeni duruma göre farklılaştığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle, beden eğitimi öğretmenlerinin yaşadıkları tükenmişlik durumu medeni durum değişkenine göre değişmektedir. Bekâr olan öğretmenlerin yaşadıkları tükenmişlik durumu evli olanlara göre daha fazla olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve duygusal emek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve duygusal emek düzeyleri cinsiyet, görev yaptıkları okul türü ve medeni durum değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen bulgular ilgili literatür ile tartışılmıştır.

Araştırma kapsamında oluşturulan ilk problem cümlesi beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve duygusal emekleri arasındaki ilişkinin düzeyini tespit etmeye yöneliktir. Bu amaçla yapılan korelasyon analizi, beden eğitimi öğretmenlerinin "Duygusal emek" ve "Mesleki tükenmişlik" düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu ilişki duygusal emek ölçeğinin alt boyutu olan "Yüzeysel rol yapma" ile mesleki tükenmişlik arasında pozitif yönlü orta düzeyde iken; duygusal emek ölçeğinin "Doğal duygular" alt boyutu ile mesleki tükenmişlik arasında negatif yönlü düşük düzeydedir. Yüzeysel rol yapma çalışanın, o an hissetmese dahi kendinden beklenen duyguları dış görünüşünde bazı değişiklikler yaparak, hissediyormuş gibi yapmasıdır (Chu & Murrmann, 2006). Birey gerçek duygularını sergileyemediği için bir süre sonra duygusal olarak tükenmişlik yaşayabilmektedir (Diefendorff, Croyle & Gosserand, 2005). Araştırma

bulguları da tükenmişlik ve yüzeysel rol yapma arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bayram, Aytaç & Dursun'un (2012) çalışanların duygusal emek ve tükenmişlik seviyelerini inceledikleri çalışmada, duygusal emek ile tükenmişlik arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Aynı çalışmada, tükenmişlik boyutlarından olan duygusal tükenme ve duygusal emek alt boyutlarından olan derinden rol yapma arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Brotheridge & Lee (2002), Çelik, Tabak, Uysal, Sıgır & Tunç (2010) ve Köse (2012)'nin çalışmalarında yüzeysel rol yapma ve derinden rol yapma ile tükenmişlik arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Derinden rol yapma, çalışanın bireylere içten görünebilmesidir. Yani bir beden eğitimi öğretmeninin çalıştığı kurumda öğrenci, yönetici vb. kişilerle bazı durumlar karşısında empati kurabilmesidir (Grandey, 2003). Mevcut çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik seviyeleri ile derinden rol yapma puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki elde edilmemiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin derinden rol yapma kavramının içinde yer alan içsel duygulara odaklanarak, kendilerinden istenen rolleri bir aktör gibi oynamak amacıyla çaba göstermeleri, kendilerini öğrencilerin yerine koyarak empati kurmaları duyguları içselleştirmelerinin yanı sıra görevlerin de daha etkili ve başarılı olabilmelerinde önemli olduğu söylenebilir. Bu durum, beden eğitimi öğretmenlerinin içten samimi davranışlar göstermeleri onların tükenmişlik yaşamalarını azaltabileceği, kişisel başarılarında ve işe olan bağlılık seviyesinde artış olabileceği şeklinde ifade edilebilir.

Duygusal emeğin bağımsız değişken, mesleki tükenmişliğin bağımlı değişken olarak kullanıldığı regresyon analizi sonucuna göre bağımlı değişkenin açıklanma düzeyi istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .01$). Mesleki tükenmişlik değişkenine ilişkin toplam varyansın % 8.2'si duygusal emek bağımsız değişkeni ile açıklanmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek değişkeni mesleki tükenmişliği açıkladığı sonucu, literatürdeki diğer çalışmalarla desteklendiği söylenebilir. Bayram, Aytaç ve Dursun (2012), çalışanların duygusal tükenmişlik seviyesini açıklamak amacıyla yaptıkları çalışmada, duygusal emek ölçeğinin çalışanların tükenmişlik durumlarının yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Grandey'in (1999), çalışanların duygusal emek düzeylerini incelediği çalışmada; duygusal emek ve tükenmişlik arasında doğru orantı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başka bir ifadeyle çalışma ortamında çalışanın gerçek duygularını kamufle etmesi zamanla kişide tükenmişliğe sebebiyet verebilmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan "Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlikleri, okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" sorusuna ilişkin analiz sonuçları, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik seviyeleri ile çalıştıkları okul türü arasında ölçeğin kişisel başarı boyutunda lise de görev yapanlar lehine anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Bir başka ifadeyle, lisede görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel başarı alt boyutundaki puan ortalamaları, ortaokulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Düşük tükenmişlik; duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutları düşük, kişisel başarı boyutu ise yüksek puanı yansıtır. Duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve kişisel başarı puan ortalamaları da dikkate alındığında, lisede görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin yaşadıkları tükenmişlik seviyesinin düşük olduğu söylenebilir. Cemaloğlu ve Erdemoğlu Şahin'in (2007) çalışmasında, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik seviyelerinin duyarsızlaşma boyutunda yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum küçük yaşlardaki çocuklarla çalışmanın getirebileceği sorumluluk ve iş yükünün fazla olması ile açıklanabilir. Okul türü ve mesleki tükenmişlik arasında ilişki olmadığını ortaya koyan çalışmalarda literatürde yer almaktadır (Dolunay, 2002; Kelgökmen, Saçlı Uzun & Demirhan, 2016; Türkçarpar, 2011).

Araştırmanın bir diğer alt probleminde beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek ve mesleki tükenmişliklerinin, cinsiyete göre anlamlı ölçüde farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Öğretmenlerin cinsiyet değişkeni ile duygusal emek ve tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Literatürde bu sonuçla benzerlik taşıyan çalışmalar bulunmaktadır (Kayabaşı, 2008; Soyer, Can & Kale, 2009; Türkçarpar, 2011). Bunun sebebinin öğretmenlik mesleğinde cinsiyet farkının bir önem taşıması, mesleki rollerin cinsiyete göre değişmemesi olabilir (Cemaloğlu & Erdemoğlu Şahin, 2007). Ancak, cinsiyet değişkenini ele alan çalışmalar her zaman tutarlı sonuçlar vermemektedir (Aslan vd., 1997). Bazı araştırmalarda kadınların tükenmişlik düzeyleri erkeklerden daha yüksek çıkarken (Akman, 2016; Çağlar, 2011); bazılarında ise erkeklerin mesleki tükenmişlik seviyelerinin kadınlardan daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir (Başol & Altay, 2009; Ergin, 1992; Otacıoğlu, 2008). Tuna & Çimen (2013), beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişliklerini araştırdıkları çalışmada tükenmişlik üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmada kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha fazla tükenmişlik

yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir. Bu sonuç mevcut bulgumuzun aksini ortaya koymaktadır. Bu durum kadınların iş hayatı yanı sıra ev kadını rolü olmalarından kaynaklı olduğu söylenebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Ancak ortalamalar dikkate alındığında; doğal duygular ve yüzeysel rol yapmada kadınların; derinden rol yapma ve ölçeğin genelinde erkeklerin daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Şat, Amil & Özdevicioğlu'nun (2015) çalışmasında ise erkek öğretmenlerin yüzeysel rol yapma düzeyleri kadın öğretmenlerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Literatürde cinsiyet değişkeninin duygusal emek üzerinde etkisi olmadığını ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Boydak & Şener, 2014; Kırıl, 2016; Yılmaz, Altinkurt, Güner & Şen, 2015). Bu sonuçlar mevcut çalışmadan elde edilen bulguları desteklemektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarının mesleki tükenmişliklerini etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucu anlamlı bir farklılık olduğu saptanmamıştır. Duygusal emek ve duyursızlaşma boyutlarında bekârların lehine anlamlı farklılık mevcuttur. Bekârların yüksek ortalamaya sahip olması ve evlilerin kişisel başarı da yüksek ortalamaya sahip olması, bekârların tükenmişlik yaşama ihtimalinin evlilerden yüksek olduğu şeklinde açıklanabilir. Akman (2016) çalışmasında, evli öğretmenlerin aile yaşantısından dolayı daha düzenli bir hayata sahip olmalarını sağladığı, yaşamın getirdiği sorunlara sabır ve hoşgörü ile yaklaşmanın birlikteliği getirdiği, böylece evli olmanın tükenmişlikten kaçınmada avantajlı olduğunu belirtmiştir. Maslach & Jackson (1981) ise yaptıkları araştırmada evli bireylerin bekâr ve dullara göre tutarlı bir şekilde daha az tükenmişlik örneği gösterdiklerini bildirmişlerdir. Aynı zamanda tükenmişliğin sosyal destekle azaltılabileceğini ortaya koyan çalışmalar da literatürde mevcuttur (Beauseart, Froehlich, Devos & Riley, 2016; Ghanizadeh & Jahedizadeh, 2016; Żońnierczyk-Zreda, 2005). Evli olan öğretmene eşi ya da çocuklarının gösterdiği sosyal destek onun iş yorgunluğunun azalmasına, mesleki çalışma hayatında karşılaşılabileceği bir takım olumsuzluk ve sıkıntılarla baş edebilmede daha olumlu bir bakış açısına sahip olmasını sağlayacaktır. Literatürde medeni durumun tükenmişlik üzerinde etkisi olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Adiloğulları & Gencay, 2016; Çelik & Yılmaz, 2015; Kelgökmen, Saçlı Uzunöz & Demirhan, 2015; Polat, Ercengiz & Tetik, 2012).

Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek düzeyleri medeni duruma göre farklılık göstermemektedir. Ortalamalar incelendiğinde, yüzeysel rol yapma, derinden rol yapma ve ölçeğin genelinden bekâr öğretmenler evlilere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Başka bir ifade ile bekâr öğretmenler evli öğretmenlere göre daha derinden rol yapma ve yüzeysel rol yapma yeteneğine sahip olduğu söylenebilir. Şat, Amil & Özdevicioğlu (2015) çalışmasında, bekâr öğretmenlerin evlilere göre daha yüksek derinden rol yapma yeteneğine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu mevcut çalışmanın aksini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin yaşamış oldukları tükenmişlik mesleki hayatlarını etkileyebileceği için, bu duruma sebep olan durumların tespit edilmesi ve önleyici tedbirler alınması iş verimliliği açısından önemlidir. Duygusal emek ve mesleki tükenmişlik öğretmenlerin iş doyumları, iş performansı ve işten ayrılma eğilimlerini etkilediği düşünülmektedir. Bu değişkenlerin birlikte ele alındığı bir araştırma kurgulanarak, bu çalışma tekrarlanabilir. Araştırma sadece nicel veriler doğrultusunda gerçekleştirildiğinden, beden eğitimi öğretmenlerinin yaşamış oldukları tükenmişlik durumunun nedenleri tespit edilememiştir. Başka bir araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin yaşadıkları tükenmişlik ve duygusal emek düzeyinin onlara yansımaları nitel bir araştırma ile ayrıntılı ele alınabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Akman, Y. (2016). Yıkıcı liderlik ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişki: öğretmenler üzerine bir araştırma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(3), 627-653.
- Adiloğulları, G.E., & Gencay, S. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygusal zekâ ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Sports, Exercise and Training Science*, 2(1), 8-21.
- Aslan S. H., Aslan. R. O., Alparıslan. Z. N., Gürkan. S. B., & Ünal. M. (1997). Hekimlerde tükenmede cinsiyetle ilişkili etkenler. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 22(2), 132-136.
- Baltaş, A., & Baltaş, Z. (1993). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bartholomew, K. J., Ntoumanis, N., Cuevas, R., & Lonsdale, C. (2014). Job pressure and ill-health in physical education teachers: the mediating role of psychological need thwarting. *Teaching and Teacher Education*, 37, 101-107.
- Basım, H.N., & Beğenirbaş, M. (2012). Çalışma yaşamında duygusal emek: bir ölçek uyarlama çalışması. *Celal Bayer Üniversitesi Yönetim ve Bilim Dergisi*, 19(1), 77-90.
- Bayram, N., Aytaç, S., & Dursun, S. (2012). Emotional labor and burnout at work: A study from Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 300-305.
- Beusaert, S., Froehlich, D. E., Devos, C., & Riley, P. (2016). Effects of support on stress and burnout in school principals. *Educational Research*, 58(4), 347-365.
- Boydak Özcan, M., & Şener, G. (2014). Teaching and emotional labor. *American International Journal of Social Science*, 3(5), 111-119.
- Brotheridge, C. M., & Lee, R. T. (2002). Testing a conservation of resources model of the dynamics of emotional labor. *Journal of occupational health psychology*, 7(1), s. 57-67.
- Brouwers, A., Tomic, W., & Boluijt, H. (2011). Job demands, job control, social support and self-efficacy beliefs as determinants of burnout among physical education teachers. *Europe's Journal of Psychology*, 7(1), 17-39.
- Büyükoztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (9.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Crum, B. (1984, July). The use of learner reports for exploring teacher effectiveness in physical education. A paper presented at the Olympic Scientific Congress, Eugene,OR.
- Cemaloğlu, N., & Erdemoğlu Şahin, D. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Chau, S.L., Dahling, J.J., Levly, P.E., & Diefendorff, J.M. (2009). A Predictive Study of Emotional Labor and Turnover. *Journal of Organizational Behavior*, 30(8), 1151-1163.
- Chu, K. H. L., & Murrmann, S. K. (2006). Development and validation of the hospitality emotional labor scale. *Tourism Management*, 27(6), 1181-1191.
- Çağlar, Ç. (2011). Okullardaki örgütsel güven düzeyi ile öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1827-1847.
- Çelik, M., Tabak, A., Uysal, M.P., Sığı, Ü. & Tunç, Ö. (2010). The relationship between burnout and emotional labor of the employees in hospital sector. *International Journal of Business and Management Studies*, 2(1), 47-54.

- Çelik, M., & Yılmaz, K. (2015). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 102-131.
- Diefendorff, J. M., Croyle, M. H. & Gosserand, R. H. (2005). The dimensionality and antecedents of emotional labor strategies. *Journal of Vocational Behavior*, 66(2), 339-357.
- Dolunay, A. B. (2002). Keçiören ilçesi genel liseler ve teknik-ticari-meslek liselerinde görevli öğretmenlerde tükenmişlik durumu araştırması. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 55(1), 51-62
- Ergin, C. (1992). Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach tükenmişlik ölçeğinin uyarlanması. VII. Ulusal psikoloji kongresi bilimsel çalışmaları, 22, 25.
- Eroğlu, Ş. G. (2014). Örgütlerde duygusal emek ve tükenmişlik ilişkisi üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 147-160.
- Fejgin, N., Ephraty, N., & Ben-Sira, D. (1995). Work environment and burnout of physical education teachers. *Journal of Teaching in Physical Education*, 15(1), 64-78.
- Ghanizadeh, A., & Jahedizadeh, S. (2016). EFL teachers' teaching style, creativity, and burnout: a path analysis approach. *Cogent Education*, 3(1), 1-17.
- Giannakaki, M. S. (2005). Using mixed-methods to examine teachers' attitudes to educational change: the case of the skills for life strategy for improving adult literacy and numeracy skills in England. *Educational Research and Evaluation*, 11(4), 323- 348.
- Grandey, A. A. (2003). When "the show must go on": Surface acting and deep acting as determinants of emotional exhaustion and peer-rated service delivery. *Academy of Management Journal*, 46(1), 86-96.
- Grandey, A. A. (2000). Emotion regulation in the workplace: A new way to conceptualize emotional labor. *Journal of Occupational Health Psychology*, 5(1), 95-110.
- Grandey, A.A. (1999). The effects of emotional labor: employee attitudes, stress and performance, (Doctoral dissertation), Colorado: Colorado State University.
- Hochschild, A. R. (1983). *The managed heart*. Berkeley.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, U., & Özhan, Ç. K. (2012). Duygusal emek ve tükenmişlik ilişkisi: Turist rehberleri üzerine bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(2), 109-130.
- Kayabaşı, Y. (2008). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 191-212.
- Kelgökmen, A.H., Saçlı Uzunöz, F., & Demirhan, G. (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin saptanması ve karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1503-1516.
- Kiral, E. (2016). Psychometric properties of the emotional labor scale in a Turkish sample of school administrators. *Eurasian Journal of Educational Research*, 63, 71-88, <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.63.5>.
- Koustelios, A., & Tsigilis, N. (2005). The Relationship between burnout and job satisfaction among physical education teachers: A multivariate approach. *European Physical Education Review*, 11(2),189-203.
- Mancini, V.A., Wuest, D.A., Valentine, K.W., & Clark, E.K. (1984). The use of instruction and supervision in interaction analysis on burned out teachers: its effects on teaching behaviors, levels of burnout and academic learning time. *Journal of Teaching in Physical Education*, 3(2), 29-46

- Maslach, C. Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 397-422.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Organizational Behavior*, 2(2), 99-113.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenlerinde tükenmişlik sendromu ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 103-116.
- Polat, S., Ercengiz, M., & Tetik, H. (2012). "Öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi". *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 152-173.
- Quigley, T., Slack, T., & Smith, G. (1989). The levels and possible causes of burnout in secondary school teacher coaches. *CAHPER Journal*, 55(1), 20-25.
- Soyer, F., Can, Y., & Kale, F. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin iş tatmini ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli faktörler açısından incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 259-271.
- Şat, A., Amil, O., & Özdevecioğlu, M. (2015). Duygusal zekâ ve duygusal emek düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: Özel okul öğretmenleri ile bir araştırma. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39(2), 1-20.
- Tsigilis, N., Zournatzi, E., & Koustelios, A. (2011). Burnout Among Physical Education Teachers in Primary and Secondary Schools. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(7), 53-58.
- Tuna, M., Çimen, Z., & Lisesi, K. B. (2013). Ankara'da görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 60-78.
- Türkçapar, Ü. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin farklı değişkenlere göre tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 135-146.
- Van Dijk, P. A., & Kirk, A. (2007). Being somebody else: Emotional labour and emotional dissonance in the context of the service experience at a heritage tourism site. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 14(2), 157-169.
- Yılmaz, K., Altinkurt, Y., Guner, M., & Sen, B. (2015). The relationship between teachers' emotional labor and burnout level. *Eurasian Journal of Educational Research*, 59, 75-90
<http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2015.59.5>
- Yılmaz, A., Esentürk, O. K., & İlhan, E. L. (2018). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Durumları Ve Öğretim Sürecinde Bu Duruma Yol Açan Nedenler: Karma Araştırma Yaklaşımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2091-2103.
- Yılmaz, A., & Cihan, H. (2018). Okul yöneticisi, beden eğitimi öğretmeni ve öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 9-24.
- Zapf, D., Vogt, C., Seifert, C., Mertini, H., & Isic, A. (1999). Emotion work as a source of stress: The concept and development of an instrument. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 8(3), 371-400.
- Żołnierczyk-Zreda, D. (2005). An intervention to reduce work-related burnout in teachers. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 11(4), 423-430.

İletişim/Correspondence

Doç. Dr. Aynur YILMAZ
aynurilmaz@trabzon.edu.tr

Arş. Gör. Zahide TONGA
zahidetonga@kku.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Kaan ESENTÜRK
oguz_kaan61@hotmail.com

Prof. Dr. Ekrem Levent İLHAN
levent-besyo@hotmail.com